



**UKMERGĖS RAJONO SAVIVALDYBĖS
TARYBA**

SPRENDIMAS

**DĖL PRIKLAUSOMYBIŲ NUO ALKOHOLIO IR NARKOTINIŲ MEDŽIAGŲ
VARTOJIMO MAŽINIMO UKMERGĖS RAJONE 2017–2020 METŲ PROGRAMOS
PATVIRTINIMO**

2017 m. birželio 29 d. Nr. 7-153
Ukmergė

Vadovaudamasi Lietuvos Respublikos vietos savivaldos įstatymo 6 straipsnio 18 punktu ir Lietuvos Respublikos Vyriausybės 2015 m. vasario 25 d. nutarimu Nr. 217 „Dėl Lietuvos Respublikos narkotikų, tabako ir alkoholio prevencijos tarpinstitucinio veiklos plano patvirtinimo“, Ukmergės rajono savivaldybės taryba **n u s p r e n d ž i a**:

Patvirtinti Priklausomybių nuo alkoholio ir narkotinių medžiagų vartojimo mažinimo Ukmergės rajone 2017–2020 metų programą (pridedama).

Savivaldybės meras

Rolandas Janickas

PATVIRTINTA
Ukmergės rajono savivaldybės
tarybos 2017 m. birželio 29 d.
sprendimu Nr. 7-153

PRIKLAUSOMYBIŲ NUO ALKOHOLIO IR NARKOTINIŲ MEDŽIAGŲ VARTOJIMO MAŽINIMO UKMERGĖS RAJONE 2017–2020 METŲ PROGRAMA

I SKYRIUS BENDROSIOS NUOSTATOS

1. Priklausomybių nuo alkoholio ir narkotinių medžiagų vartojimo mažinimo Ukmergės rajone 2017–2020 metų programa (toliau – Programa) yra skirta formuoti teigiamą Ukmergės rajono bendruomenės požiūrį į blaivybę, sveiką gyvenseną ir numato kompleksinės pagalbos priemones esant priklausomybėms.

2. Programa vadovaujasi prieinamumo, savanoriško dalyvavimo principais.

3. Programa suteiks galimybę jos dalyviams gauti gydytojo, psichologo, socialinio darbuotojo ir kitų reikalingų specialistų konsultacijas.

4. Ši Programa parengta vadovaujantis Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų programa, patvirtinta Lietuvos Respublikos Seimo 2014 m. birželio 26 d. nutarimu Nr. XII-964.

II SKYRIUS ESAMOS BŪKLĖS APŽVALGA

5. Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų programoje akcentuojama, kad alkoholio suvartojimas Europos regione yra didžiausias pasaulio mastu ir labai skiriasi atskirose regiono šalyse – nuo 0,5 l iki 21,0 l žmogui per metus. Pabrėžiama, kad alkoholis – trečias pagal svarbą Europoje žalos sveikatai ir pirmalaikės mirties rizikos veiksnys po didelio kraujospūdžio ir rūkymo, dažnai svarbesnis už didelį cholesterolio kiekį ir antsvorį. Su alkoholiu siejama 3,2 procento visų mirčių (1,8 mln.) ir 4,0 procento dėl negalios prarastų gyvenimo metų (58,3 mln.). Didesnė dalis tenka vyrams negu moterims. Šie rodikliai kur kas didesni kai kuriuose regionuose, pvz., Rytų Europoje alkoholis lemia 16 procentų visų mirčių. Be tiesioginės intoksikacijos ir priklausomybės nuo alkoholio sukeltos žalos, 20–30 procentų stemplės vėžio, kepenų vėžio, cirozės, žmogžudysčių, epilepsijos atvejų, nelaimingų eismo įvykių, nuskendimų taip pat siejama su alkoholiu. Nustatyti priežastiniai ryšiai tarp vidutinio suvartoto alkoholio kiekio ir daugiau kaip 60 ligų.

Alkoholinių gėrimų vartojimas tiesiogiai susijęs su alkoholine kepenų liga, atsitiktiniu apsinuodijimu, psichikos ir elgesio sutrikimų ir alkoholinės kardiomiopatijos išsivystymu, taip pat yra vienas iš rizikos veiksnių, didinančių tikimybę susirgti lėtinėmis ligomis – širdies kraujagyslių ir kraujotakos sistemos ligomis, kepenų ciroze, onkologinėmis ligomis (ypač virškinamojo trakto ir krūties vėžiu), pneumonija, ūminiu pankreatitu ir kt.

Siekiant mažinti alkoholinių gėrimų vartojimą, alkoholinių gėrimų pasiūlą ir paklausą Lietuvos sveikatos 2014–2025 metų programoje suformuluota visa eilė uždavinių, dalis kurių ypač siejasi su planuojama įgyvendinti Programa:

- organizuoti socialines prevencines kampanijas tikslinėms asmenų grupėms;
- pasitelkiant nevyriausybinės organizacijos informuoti visuomenę apie alkoholio vartojimo žalą sveikatai, plėtojant informavimą ir švietimą sveikos gyvensenos ir sveikatos klausimais;
- diegti ankstyvosios intervencijos programas pirminėje sveikatos priežiūros grandyje;
- plėtoti psichologinės, medicininės bei socialinės rehabilitacijos ir socialinės integracijos paslaugas asmenims, sergantiems priklausomybe nuo alkoholio;

- organizuoti pagalbą priklausomų nuo alkoholio asmenų šeimos nariams ir artimiesiems.

6. Psichoaktyviųjų medžiagų vartojimo paplitimo Lietuvoje tyrimo, kurį atliko Narkotikų, tabako ir alkoholio kontrolės departamentas, duomenimis 2014 metais alkoholio vartojimas yra opi socialinė ir sveikatos problema. Tyrimo metu nustatyta, kad per pastaruosius 12 mėnesių iki apklausos 75 procentai 15 metų ir vyresnių gyventojų vartojo alkoholinius gėrimus (83 proc. vyrų ir 69 proc. moterų). Per pastaruosius devynerius metus gyventojų, vartojančių alkoholinius gėrimus, dalis beveik nepakito – 2005 m., kad vartojo, nurodė 76 proc. gyventojų.

Didžiausia per praėjusius 12 mėnesių vartojusių alkoholi tiki vyrų (92 proc.), tiek moterų (86 proc.) dalis buvo 25–54 metų amžiaus grupėje.

Vertinant skirtingo išsilavinimo žmonių alkoholinių gėrimų vartojimą per pastaruosius 12 mėnesių iki apklausos nustatyta, kad alkoholinius gėrimus vartojusių tiek vyrų, tiek moterų dalis buvo didesnė tarp turinčių aukšto lygio išsilavinimą nei tarp tų, kurių išsilavinimas buvo žemo lygio.

Per pastaruosius 12 mėnesių tiek miesto, tiek kaimo gyventojų, vartojusių alkoholinius gėrimus, dalis buvo vienoda – atitinkamai 75 ir 76 proc.

Į Ukmergės rajono savivaldybės (toliau – Savivaldybė) socialinės rizikos šeimų, auginančių vaikus, apskaitą įrašytų šeimų piktnaudžiauja alkoholiu:

Rodikliai	2010 m.	2011 m.	2012 m.	2013 m.	2014 m.	2015 m.
Socialinės rizikos šeimų skaičius	281	255	267	249	250	240
Vaikų skaičius socialinės rizikos šeimose	566	493	518	490	497	478

7. Alkoholio vartojimas daro žalą ne tik jį vartojančiam asmeniui, bet yra susijęs ir su viena iš opiausių visuomenės socialinių problemų – nusikalstamumu. Remiantis Statistikos departamento prie Lietuvos Respublikos Vyriausybės duomenimis, 2007–2011 m. laikotarpiu buvo fiksuojama kasmet apie 5 tūkst. nusikalstamų veikų, padaromų neblaivių asmenų. Šis rodiklis ženkliai padidėjo 2013 metais.

8. Ukmergės rajono policijos komisariato duomenimis, Savivaldybėje, lyginant šiuos ir praėjusius metus, sumažėjo padarytų nusikalstamų veikų skaičius. 2016 metais apie 19 proc. nusikalstamų veikų padarė neblaivūs asmenys.

Asmenų padarytos nusikalstamos veikos per 12 mėnesių laikotarpį:

Rodikliai	2013 m.	2014 m.	2015 m.	2016 m.
Padaryta nusikalstamų veikų iš viso	935	864	526	448
Už nusikalstamas veikas iškelta bylų neblaiviams asmenims	225	258	138	86

Atsižvelgiant į turimus duomenis apie neblaivių asmenų padarytus administracinės teisės pažeidimus pastebima, kad alkoholio vartojimas daro įtaką ir jaunimo nusikalstamumui. Per 2016 metus apie 36 proc. neblaivių asmenų padarytų administracinės teisės pažeidimų padarė nepilnamečiai asmenys.

Ukmergės rajone yra 30 asmenų, kurie teismo sprendimu yra įpareigoti gydytis nuo alkoholio bei narkotinių medžiagų vartojimo.

III SKYRIUS PROGRAMOS TIKSLAS IR UŽDAVINIAI

9. Programos tikslas – sukurti tvarų veiksmingos psichoaktyvių medžiagų (alkoholio ir narkotikų) vartojimo ir susijusių problemų prevencijos modelį vietos lygmenyje.

10. Programos uždaviniai:

10.1. suteikti žinių ir įgūdžių specialistams ir suinteresuotiems bendruomenės atstovams apie psichoaktyvių medžiagų vartojimo padarinius ir pagalbos būdus priklausomiems asmenims;

10.2. siekti, kad visuomenė būtų informuota apie pagalbos būdus priklausomiems asmenims;

10.3. didinti jaunimo, darbingo amžiaus asmenų motyvaciją nevartoti alkoholio ir narkotikų; norintiems gydytis teikti informacijas bei kompleksinę pagalbą.

IV SKYRIUS PROGRAMOS VYKDYTOJAS IR PARTNERIAI

11. Programą vykdys Ukmergės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras.

12. Programos įgyvendinimo partneriai:

12.1. Nestacionarių socialinių paslaugų centras, rajono seniūnijos, seniūnaičiai:

12.1.1 teikti pirminę konsultaciją priklausomam nuo alkoholio asmeniui ar/ir jo šeimos nariams, organizuoti tęstinę pagalbą asmeniui ir šeimai.

12.2. VŠĮ Ukmergės ligoninė:

12.2.1. gydytojo-psichiatro konsultavimo ir gydymo paslaugų teikimas.

12.3. Vilniaus priklausomybės ligų centas:

12.3.1. didesnis prieinamumas gydymosi paslaugoms iš Ukmergės rajono nukreiptiems asmenims.

12.4. nevyriausybinės organizacijos, dirbančios sveikatos apsaugos ir socialinėje srityse:

12.4.1. sudarytos paslaugų teikimo sutartys su organizacijomis, kurios teiks konsultavimo paslaugas asmeniui, po gydymosi ir gyvenančiam kaime.

V SKYRIUS NUMATOMI REZULTATAI

13. Numatoma, kad įgyvendinus Programą:

13.1. daugiau bendruomenės tikslinių grupių bus supažindinta su žalingu psichoaktyvių medžiagų poveikiu asmens ir visuomenės sveikatai;

13.2. sveikatos priežiūros, ugdymo ir kitos suinteresuotos įstaigos, nevyriausybinės organizacijos ir bendruomenės bus įtrauktos į Programoje numatytas priemones ir bendromis pastangomis skleis vertybines sveiko gyvenimo būdo nuostatas visuomenėje;

13.3. bus padidinta priklausomų asmenų motyvacija ir teikiama kompleksinė pagalba pagal asmenų pasirinktą gydymo ar kitos pagalbos rūšį.

VI SKYRIUS PROGRAMOS ĮGYVENDINIMAS, ATSKAITOMYBĖ IR FINANSAVIMAS

14. Programa įgyvendinama 2017–2020 metais.

15. Programos įgyvendinimą koordinuoja Ukmergės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras.

16. Programa finansuojama Savivaldybės biudžeto lėšomis.

17. Programos vertinimo kriterijus – Programoje numatytais priemonėmis pasinaudojusių asmenų skaičius.

18. Šios Programos įgyvendinimo priemonės ir preliminarus lėšų poreikis joms įgyvendinti nurodyti priede.

19. Programos ataskaita pateikiama Savivaldybės tarybai 1 kartą per metus.

Priklausomybių nuo alkoholio ir narkotinių medžiagų vartojimo mažinimo Ukmergės rajone 2017–2020 metų programos priedas

PRIKLAUSOMYBIŲ NUO ALKOHOLIO IR NARKOTINIŲ MEDŽIAGŲ VARTOJIMO MAŽINIMO UKMERGĖS RAJONE 2017–2020 METŲ PROGRAMOS ĮGYVENDINIMO PRIEMONIŲ PLANAS

Uždaviniai	Priemonės pavadinimas	Atsakingi vykdytojai	Lėšų poreikis (Eur)			
			2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.
1. Suteikti žinių ir įgūdžių specialistams ir suinteresuotiems bendruomenės atstovams apie psichoaktyvių medžiagų vartojimo padarinius ir pagalbos būdus priklausomiems asmenims.	1.1. Organizuoti socialinių darbuotojų, socialinių pedagogų, dienos centrų darbuotojų bei kitų suinteresuotų asmenų mokymus, skirtus darbui su priklausomais nuo alkoholio ir narkotinių medžiagų vartojimo asmenimis.	Ukmergės r. sav. visuomenės sveikatos biuras	300	500	500	500
	1.2 Pasirašyti bendradarbiavimo sutartį su Vilniaus priklausomybės ligų centru.	Ukmergės rajono savivaldybė	0	0	0	0
2. Siekti, kad visuomenė būtų informuota apie pagalbos būdus priklausomiems asmenims.	2.1. Išleisti ir išplatinti informacinį lankstinuką apie šia programą (5000 vnt.).	Ukmergės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	0	0	0	0

Uždaviniai	Priemonės pavadinimas	Atsakingi vykdytojai	Lėšų poreikis (Eur)			
			2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.
	2.2. Organizuoti konferenciją programos įgyvendinimo ir tolimesnės veiklos gairėms aptarti.	Ukmergės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, Bendruomenės sveikatos taryba	1000	0	500	0
	2.3. Programos sklaida rajono spaudoje, interneto svetainėse.	Ukmergės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	100	100	100	100
	2.4. Remti Ukmergės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos rėmimo specialiosios programos projektus, kurių prioritetas – žalingų įpročių, smurto ir patyčių prevencija, psichikos sveikatos stiprinimas.	Bendruomenės sveikatos taryba	0	0	0	0
3. Didinti jaunimo, darbingo amžiaus asmenų motyvaciją nevertoti alkoholio ir narkotikų; norintiems gydytis – teikti informacijas bei kompleksinę pagalbą.	3.1. Interaktyvūs užsiėmimai jaunimui, skirti alkoholio vartojimo prevencijai, tikslinių grupių užsiėmimai jauniems asmenims mieste ir kaimo bendruomenėse.	Ukmergės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras, Jaunimui palankių sveikatos priežiūros paslaugų koordinacinio centro koordinatore	0	0	0	0
	3.2. Pirmojo pagalbos etapo		0	0	0	0

Uždaviniai	Priemonės pavadinimas	Atsakingi vykdytojai	Lėšų poreikis (Eur)			
			2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.
	organizavimas, siekiant didinti priklausomo asmens motyvaciją nevartoti alkoholio ir/ar narkotinių medžiagų:					
	3.2.1. teikti pirminę konsultaciją priklausomam nuo alkoholio asmeniui ar/ir jo šeimos nariams, organizuoti tęstinę pagalbą asmeniui ir šeimai;	Nestacionarių socialinių paslaugų centras, seniūnijų socialiniai darbuotojai	0	0	0	0
	3.2.2. teikti grupinio konsultavimo paslaugą priklausomam asmeniui;	Ukmergės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	1100	2000	2000	2000
	3.2.3 organizuoti užsiėmimus savitarpio pagalbos grupėje priklausomų asmenų motyvacijai alkoholio nevartojimui stiprinti.	Ukmergės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	0	0	0	0
	3.3. Antrojo pagalbos etapo organizavimas, motyvuotą asmenį nukreipiant į reikiamą programą:		0	0	0	0

Uždaviniai	Priemonės pavadinimas	Atsakingi vykdytojai	Lėšų poreikis (Eur)			
			2017 m.	2018 m.	2019 m.	2020 m.
	3.3.1. teikti antrinę konsultaciją, aptariant su priklausomu nuo alkoholio/narkotinių medžiagų vartojimo asmeniu gydymo eigą ir pasirinktą gydymo būdą;	Ukmergės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	0	0	0	0
	3.3.2. gydymo paslaugų pirkimas – (planuojama apimtis – 100 asmenų kasmet);	Ukmergės rajono savivaldybės visuomenės sveikatos biuras	3100	3600	3100	3600
	3.3.3. sudaryta paslaugų teikimo sutartis su organizacija, kuri teiks konsultavimo paslaugas asmeniui, grįžusiam po gydymosi ir gyvenančiam kaime.	Paslaugos teikėjas	400	400	400	400
	Lėšų poreikis iš viso (Eur)		6000	6600	6600	6600